

Partnerséget építünk

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

PROMOTING ENTREPRENEURSHIP IN
VOCATION EDUCATION

info@skhu.eu
www.skhu.eu

Európai Regionális Fejlesztési Alap

KÖSZÖNTŐ

Kedves Mentor Kolléga!

Szeretettel köszöntünk a Promoting Entrepreneurship in the Vocational Education (A vállalkozás népszerűsítése a szakképzésben) című projektben. Nagy örömünkre szolgál, hogy csatlakoztál csapatunkhoz, és így együtt valósíthatjuk meg a vállalkozói kompetenciák fejlesztését szolgáló m-learning-re alapozott tanulói fejlesztést.

A diákokkal való együttműködés során számítunk a szakértelmedre, ami hozzájárul a tanulók egyéni fejlesztéséhez és a csoportos foglalkozások megszervezéséhez, levezetéséhez.

Ez a „Módszertani útmutató” a számodra készült. Ezzel is szeretnénk hozzájárulni ahhoz, hogy a pedagógiai munkádat támogassuk. Így bemutatásra kerül programunk szakmapolitikai környezete, pedagógiai koncepciója, célja, a tanulói fejlesztést szolgáló m-learning tananyag, illetve a kapcsolódó folyamat. A mentori munkával kapcsolatos teendők szintén fellelhetők ebben módszertani anyagban, sőt annak fontos vázát képezik.

Ezzel a kézikönyvvel az a célunk, hogy sorvezetőként szolgáljon számodra a fejlesztési folyamatban, támogassa munkádat, valamint az, hogy egységes szemléletben tudjunk gondolkodni, dolgozni, azonos fogalomrendszerrel operacionalizálni a program megvalósítása során.

Arra törekszünk, hogy a felkészülés fázisában és a tanulókkal végzett folyamatban soha ne érezd magad egyedül, hanem mindig az lebegjen a szemed előtt, hogy egy nagyszerű csapat tagja vagy és bármikor Te is támogathatsz másokat és Te is támaszkodhatsz másokra a szervezésben és a pedagógiai munkában.

Szemléletünket alapvetően képviseli az a nézet, miszerint az egyének önreflexiója, önfejlődése elengedhetetlen egyrészt a vállalkozói kompetenciák fejlesztésében, másrészt a mindennapi élet során. Így erre nagy hangsúly fektetünk az egész fejlesztési folyamatban.

Ennek szellemében készítettük el a Módszertani útmutatónkat is.

Sikeres, jó munkát kívánunk!

Tartalomjegyzék

KÖSZÖNTŐ	1
1. A „PROVOCENT” PROJEKT BEMUTATÁSA	3
1.1. AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS KERETEI.....	4
1.2. CÉLCSOPORTOK.....	5
1.3. A CÉLOK	5
1.4. MIÉRT INNOVATÍV A PROVOCENT?.....	6
2. A VÁLLALKOZÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSÉNEK INDOKOLTSÁGA, SZAKMAPOLITIKAI BEÁGYAZÓDÁSA	7
2.1. EU -S OKTATÁSI STRATÉGIA.....	7
2.2. MUNKAERŐPIACI ELVÁRÁSOK.....	10
2.3. DIGITÁLIS NEMZEDÉK, DIGITÁLIS ÍRÁSTUDÁS	11
3. A SZAKMAI PROGRAM HÁTTERE	13
3.1. VÁLLALKOZÓI KOMPETENCIÁK	13
3.2. M-LEARNING JELLEMZŐI	16
3.3. PROBLÉMA – KÖZPONTÚ TANULÁSI KÖRNYEZET.....	20
3.4. A BLENDED TÍPUSÚ KÉPZÉS	21
4. A VÁLLALKOZÓI KOMPETENCIÁKAT FEJLESZTŐ PROGRAM	25
4.1. A PEDAGÓGIAI FEJLESZTÉSI PROGRAM KONCEPCIÓJA, FELÉPÍTÉSE	25
4.2. A PROGRAMELEMÉK TARTALMA, SZINERGIÁJA	29
4.3. A TÁVOKTATÁSI PROGRAM INFORMATIKAI HÁTTERE	31
5. MENTORI FELADATOK	32
5.1. A MENTOROK PEDAGÓGIAI MUNKÁJÁNAK ALAPELVEI	32
5.2. A PROGRAMHOZ KAPCSOLÓDÓ MENTORI TEVÉKENYSÉGEK.....	37
FELHASZNÁLT IRODALOM	42
MELLÉKLETEK	0

1. A „ProVocEnt” PROJEKT BEMUTATÁSA

A projektet két partnerszervezet valósítja meg: a budapesti székhelyű Interregio Fórum Egyesület (InterRegio Forum Association), valamint együttműködő partnerként a komáromi székhelyű Szövetség a Közös Célokért társulás (SZAKC).

A pályázatot SKHU/1601/4.1/062 regisztrációs számmal az Európai Regionális Fejlesztési Alaphoz az Interregio Fórum Egyesület adta be az Interreg V-A Slovakia-Hungary Cross Border Cooperation Programme, azaz az Interreg V-A Szlovákia-Magyarország határon átnyúló együttműködési program keretében.

A pályázat hivatalos megnevezése: Promoting Entrepreneurship in the Vocational Education (A vállalkozás népszerűsítése a szakképzésben). A projekt angol elnevezéséből született meg a ProVocEnt mozaikszó.

Úgy véljük, hogy térségünkben a szakképzési rendszerek a szükségesnél kevesebb figyelmet fordítanak a vállalkozói szemlélet és kompetenciák fejlesztésére. Ez az egyik oka annak, hogy a fiatal generációban rejlő vállalkozói potenciál kiaknázatlan marad, és az indokoltnál kevesebben lépnek a vállalkozóvá válás útjára a szakképzési rendszer elhagyása utáni első tíz évben.

Mindeközben az önfoglalkoztatás és az innovatív, rugalmas kis vállalkozások várhatóan a globális munkaerő-piac egyre nagyobb szegmensét fedik le a következő évek során.

Szükségnek látjuk, hogy a szakképzési rendszeren belül, vagy azt kiegészítve olyan innovatív, újszerű megközelítésű képzési formák jelenjenek meg, amelyek segítik a fiatalok vállalkozóvá válását.

A projekt célja a vállalkozói kompetenciák fejlesztése az adott szakképzés területén és a határon átnyúló szakmai együttműködés hatékonyabbá tétele és erősítése.

Az Interregio Fórum Egyesület vezető partnerként, a Szövetség a Közös Célokért társulás pedig közreműködő partnerként vesz részt a projekt megvalósításában.

A projekt teljes futamideje: 2017. szeptember 01 – 2018. december 31.

A projekt vezető partnere, a budapesti székhelyű Interregio Fórum Egyesület közhasznú szervezetként alakult 1997-ben. A szervezet célja az újszerű gyakorlatok kidolgozása és terjesztése. Az Egyesület profilja a regionális együttműködésben rejlő lehetőségek kiaknázása, az új lehetőségek és korszerű gyakorlatok terjesztése, mint az infokommunikáció újszerű alkalmazása az oktatás és a turizmusfejlesztés terén. Számos eredményesen befejezett és jelenleg is futó projekttel büszkélkedhet, mint például a Duna régió szakképzési klaszter létrehozása, amelynek a SZAKC társulás is tagja.

Az Egyesületről, partnereiről és projektjeik részleteiről a www.interregioforum.hu weboldalon tájékozódhatnak. E-mail címük: info@interregioforum.hu.

A projekt szlovákiai együttműködő partnere a Szövetség a Közös Célokért társulás, amely megalakulása évétől, azaz 2001 óta gazdag tapasztalatot gyűjtött a régiófejlesztés, a szakképzés és felnőttképzés területén, továbbá sikeresen valósított meg számos magyarországi, szlovákiai és Európai Uniós pályázatot. Több szakmai konferenciát szervezett, ahol a szlovákiai magyar szakképzéssel foglalkozó intézmények vezetői és szakemberei elmondhatták véleményüket és kicserélhették szakmai tapasztalataikat. A SZAKC kezdeményezésére 2015. november 27-én, Dunaszerdahelyen megalakult a szlovákiai magyar szakképzéssel foglalkozó intézmények és szakemberek hálózata.

1.1. Az együttműködés keretei

Szlovákia és Magyarország területén komoly szakemberhiány alakult ki, a munkaerőpiacról hiányzik a szakképzett munkaerő. A szakképző iskolák és intézmények szakképzési kínálata egyre kevésbé felel meg a munkaerő-piaci igényeknek. A projekt célja, hogy a szakképzésben tanuló diákokat motiválja a vállalkozói készségek elsajátításában, ezzel ösztönözve, a szülőföldön való elhelyezkedést és boldogulást.

A vállalkozói kompetenciák manapság elengedhetetlenek a sikeres életvezetéshez, mégis gyakran kiaknázatlanok, vagy épp elhanyagoltak maradnak. A magyar-szlovák határterületi régió sem kivétel ez alól: a

vállalkozási készségek kamatoztatása messze áll a száz százaléktól ezen a területen is.

A projektünk teljesen újszerű módon közelíti meg a vállalkozói kompetenciák fejlesztését. A hatékonyság maximalizálása érdekében a projekt szakmai és technikai irányítása kettéválik. A projekt technikai megvalósítását a projektmenedzserek végzik, míg a két szakmai projektkoordinátor feladata a mentorok munkájának irányítása és ellenőrzése.

A mentorok feladata, hogy workshopok, előadások és személyes találkozók során az általuk kiválasztott 8-12 fős csoportokkal foglalkozzanak.

1.2. Célcsoportok

1. utolsó éves szakiskolás fiatalok
2. fiatal munkanélküli szakemberek
3. szakiskolák

1.3. A célok

A projekt elsődleges célja egy határon átnyúló együttműködés létrehozása, ahol a vállalkozói készségek fejlesztését támogatjuk a szakképzés keretein belül, azért a következő hosszútávú célok elérése érdekében:

- növeljük a vállalkozási kedvet a határmenti régióban a fiatal szakemberek körében,
- fejlesszük a határmenti együttműködést,
- kiaknázzuk a határmenti gazdasági potenciált,
- küzdünk a fiatalkori munkanélküliség ellen.

A konkrét célok között szerepelnek:

- a vállalkozói kompetenciák oktatási problémáinak elemzése és megfelelő módszerek, valamint eszközök létrehozása a problémák kezelésére,
- pozitív példák bemutatása a fiatalok körében és ösztönzés a vállalkozói karrier építésére,
- összegyűjteni és továbbadni a legjobb ötleteket és tapasztalatokat

1.4. Miért innovatív a ProVocEnt?

A projekt kifejezetten a vállalkozói kompetenciák fejlesztésére összpontosít. A cél, hogy a mentorok a projektbe bevont diákoknak ne csupán száraz elméleti tudásanyagot adjanak át, hanem személyre szabott támogatást nyújtva kialakítsák náluk a vállalkozói szemléletmódot, a vállalkozói gondolkodást. A tananyag fejlesztését tanulmányok elemzése előzte meg, majd a jó gyakorlatok adaptálásával elkészültek a digitalizált tananyagtartalmak, amely az m-learning módszertanát követik.

A projekt stratégiai célja

- egy **kísérleti módszertant** kívánunk összeállítani, majd pilot-oktatás keretében letesztelni a 16-18 éves, szakképzési intézményekben tanuló célcsoportok körében;
- **ajánlásokat** szeretnénk megfogalmazni a **szakmapolitikai** döntéshozók felé a tapasztalatok alapján.

Nagyon fontos tudni, hogy a projekt szakmai fókuszát elsősorban **nem** a vállalkozás vezetéséhez szükséges tárgyi ismeretek oktatásának témájára helyezzük, hanem a **vállalkozói attitűdöt megalapozó szemléletmód** (önálló döntések meghozása, a kihívások pozitív szemlélete, ésszerű kockázatvállalás, beleértve a tévedések kockázatának vállalását, a bizonytalanság kezelését, a változásokra történő felkészülést és azok kezelését stb.) és **az ahhoz szükséges kompetenciák** (pozitív énkép kialakítása, önmenedzsment, kreativitás, kritikai gondolkodás, probléma-megoldás, együttműködési készség, kommunikáció) fejlesztésének területére.

Ezt a pilot-képzést **blended learning** módszerrel szervezzük. Hat mentor foglalkozik mentoronként 8-12 fős, a vállalkozóvá válás lehetőségére nyitott, a szakképzési- vagy felnőttképzési rendszerben tanuló fiatallal.

Mintegy 30 órányi online tananyag mellett csoportos workshopok, egyéni mentorálás és kapcsolatépítő rendezvények kombinációjából áll a pedagógiai fejlesztés. Ezt a folyamatot igyekszünk minél **testreszabottabbá** tenni, ezért a mentorok **egyéni tanulási útvonalakat** alakítanak ki a tanulók számára a tanulók igényeinek figyelembe vételével.

A tananyagot mobil eszközökre fejlesztjük ki, és tanulóink úgy nevezett m-learning folyamatokon keresztül sajátítják azt el.

A ProVocEnt azért is újszerű, mert az oktatás táblagépekre fejlesztett oktatóprogram segítségével történik. A táblagépre kifejlesztett saját applikáció egy algoritmus segítségével folyamatosan figyelemmel követi a tanuló előrehaladását.

Miért éri meg diákként csatlakozni a projekthez?

A ProVocEnt egy jó startup kulcsa lehet. A startup divatos szó, valójában egy induló vállalkozást jelent.

A ProVocEnt készségfejlesztő jellege miatt hozzájárulhat egy-egy jó lehetőség, vagy piaci rés megtalálásában. A ProVocEnt megtanít vállalkozóként gondolkodni és szabadúszóként hozzásegít egy saját vállalkozás üzemeltetésére.

Miért éri meg intézményként csatlakozni a projekthez?

A ProVocEnt a szakképzés jövője lehet. A jövőben, a hagyományos papír alapú oktatást nagy valószínűséggel felváltják az e-learning és m-learning oktatási módszerek. Aki hisz az új oktatási módszerekben, itt a remek lehetőség, hogy csatlakozzon a projekthez és tapasztalatokat szerezzen ezen a területen!

2. A VÁLLALKOZÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSÉNEK INDOKOLTSÁGA, SZAKMAPOLITIKAI BEÁGYAZÓDÁSA

2.1. EU -s oktatási stratégia

A siker kulcsa a folyamatos reagálás a változó környezetre, erre pedig a kreatív erőforrások tesznek képessé. Az oktatást úgy kell átalakítani, hogy igazán kreatívan és innovatívan gondolkodó fiatalok kerüljenek ki az iskolából, akik feltalálják magukat bármilyen élethelyzetben. Létfontosságú, hogy mindenkinek lehetősége legyen megszerezni a kulcsfontosságú kompetenciákat, és a megszerzett készségeket folyamatosan frissen tudja

tartani. Mivel az oktatásnak igen kiemelkedő szerep jut a kreativitás és innováció fejlesztésében, nem meglepő, hogy a Kreativitás és Innováció Európai Évének kiemelt területei egybevágóan az Egész életen át tartó tanulás program céljaival.

Az EU 2020 stratégia intelligens, fenntartható és inkluzív gazdasági növekedést kíván megvalósítani.

Öt célkitűzés áll a stratégia középpontjában, amelyek magukba foglalják

- a foglalkoztatás,
- a kutatás-fejlesztés,
- az oktatás,
- a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem, valamint
- az éghajlatvédelem és az energiagazdálkodás

kapcsolatos területeket.¹

Az oktatás az EU 2020 stratégiában kiemelt jelentőséggel bír. Ennek indoka az, hogy a tudás alapú társadalmakban a versenyképesség megőrzését a magas szinten képzett munkaerő biztosítja.

A vállalkozásfejlesztés és vállalkozásoktatás témaköre hangsúlyosan jelenik meg a stratégián belül, amelynek prioritása a tudáson és innováción alapuló gazdaság megteremtését tűzi ki célul.

Ennek alapján a stratégia a következő célkitűzéseket fogalmazta meg:

- a korai iskolaelhagyók arányát 10% alá kell csökkenteni
- a 30-34 év közötti felnőttek legalább 40% - a felsőfokú végzettséggel kell rendelkeznie

A fenti követelmények elsősorban a tagállamok szabályozási hatáskörébe tartoznak.

A minőségi oktatás megvalósítását szolgálja a kulcskompetenciák referenciakeretében a következő ajánlás: „a tagállamok biztosítsák, hogy valamennyi fiatal számára felkínálják azokat az eszközöket, amelyekkel a kulcskompetenciákat olyan szintre fejleszthetik, amely felkészíti őket a felnőttkorra, és amely a további tanulás és a munkába állás alapját képezi.”²

¹Európai Bizottság: A Bizottság közleménye – EURÓPA 2020. Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája. (EU 2020 stratégia) Brüsszel, 2010. 03. 03., COM (2010) 2020 végleges http://ec.europa.eu/europe2020/index_hu.htm

²Az Európai Parlament és a Tanács 2006/962/EK ajánlása (2006. december 18.) az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról. Az Európai Unió Hivatalos Lapja. L 394., 2006. 12. 30.

2012-ben a „Gondoljuk újra az oktatást: beruházás a készségekbe a jobb társadalmi-gazdasági eredmények érdekében” című bizottsági közlemény rávilágított arra, hogy „a források hatékonyabb felhasználása terén az iskolarendszerű oktatást kell az egyik prioritásként megjelölni, mivel így megelőzhető a korai iskolai kudarcok és azok felnőttkori következményei (iskolai eredmény, foglalkoztatási arányok, kereset, bűnmegelőzés, egészségügy stb. terén)”.³

Az Európai Unió oktatási stratégiai célja többek között az európai dimenzió fejlesztése, az oktatási intézmények közötti együttműködés, hálózati működés előmozdítása, valamint a tagállamok oktatási rendszereit érintő kérdések vonatkozásában az információ- és tapasztalatcsere fejlesztése.

2009-ben a Tanács következtetéseket fogalmazott meg az oktatás és képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszeréről. Ez stratégiai célkitűzéseket és azokhoz kapcsolódó Európai referenciaértékeket definiált.

A következtetések a következő négy stratégiai célkitűzést határozzák meg:

- Az egész életen át tartó tanulás és a mobilitás megvalósítása, valamint a változásokra jobban reagálni tudó, a világra nyitottabb oktatási és szakképzési rendszerek kialakítása.
- Az oktatás és a képzés minőségének és hatékonyságának javítása, az alapkészségek – vagyis az írás, az olvasás és a számolás – szintjének emelésére, a matematika, a természet- és a műszaki tudományok vonzóbbá tételére és a nyelvi kompetenciák erősítésére fordított nagyobb figyelem révén.
- A méltányosság, a társadalmi kohézió és az aktív polgári szerepvállalás előmozdítása annak érdekében, hogy valamennyi polgár egész élete során fejleszthesse szakmai készségeit – személyes, szociális vagy gazdasági körülményeitől függetlenül.
- Az innováció és a kreativitás – a vállalkozói készségeket is beleértve – fejlesztése az oktatás és a képzés minden szintjén, mivel ezek a fenntartható gazdasági fejlődés fő hajtóerejének számítanak. Különösen

³A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának (2012): *Gondoljuk újra az oktatást: beruházás a készségekbe a jobb társadalmi-gazdasági eredmények érdekében*. Strasbourg, 2012. 11. 20. COM (2012) 669 final. [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2012\)0669_/com_com\(2012\)0669_hu.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2012)0669_/com_com(2012)0669_hu.pdf)

a polgárok digitális kompetenciájának fejlesztését, valamint a kezdeményezőkézség, a vállalkozói készségek és a kulturális tudatosság kialakítását szükséges elősegíteni.⁴

2.2. Munkaerőpiaci elvárások

A munkaerőpiaci elvárásokat vizsgálva olyan kérdések fogalmazódnak meg, amelyek arra keresik a választ, hogy

- A következő 10 – 15 évben milyen munkahelyek állnak majd rendelkezésre?
- A munkahelyek milyen végzettségeket fognak igényelni?
- Milyen kompetenciák lesznek majd elegendőek ahhoz, hogy megfelelő állást találjanak a munkaerőpiac potenciális alanyai?
- Az önfoglalkoztatás vagy az alkalmazotti munkaviszony lesz – e előnyösebb?
- Milyen felkészültséget igényel majd a sikeres életpálya?

Az oktatási rendszer feladatait, céljait vizsgálva lényeges feltárni annak kérdését is, hogy mire és hogyan kell felkészíteni a jövőre azokat a diákokat, akik ma az iskolarendszerben tanulnak.

Az Európai Bizottság „Új munkahelyekhez szükséges új készségek” (New Skills for New Jobs, NSNJ) kezdeményezése mindazoknak segít, akik fenti kérdésekre keresik a választ. Az „Új munkahelyekhez szükséges új készségek” program célja az, hogy a megfelelő ismeretek és kompetenciák megszerzésében nyújtson segítséget, valamint az, hogy a megfelelő álláshelyek felkutatásában közreműködjön.

Ehhez azonban arra van szükség, hogy pontos tények álljanak rendelkezésre arról, hogy a közeljövőben mely területeken lesz a legtöbb munkavállalóra szükség, és hogy ezeknek a szakembereknek milyen kulcskompetenciákra lesz szükségük.

Az Európai Bizottság 2008 – ban indította az „Új munkahelyekhez szükséges új készségek” kezdeményezést. Ebben a programban az elkövetkezendő évek munkaerőpiaci helyzetére vonatkozóan felvázolták a legfőbb prioritásokat és

⁴<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:ef0016&from=HU>

azokat az összefüggéseket, amelyek a szükségletek és a munkavállalók kompetenciái között fellelhetők.

Ennek a kezdeményezésnek kiemelt célja még az önfoglalkoztatás kérdésköre is, vagyis a vállalkozóvá válás elősegítése az alacsony képzettségűek körében is, ezzel is csökkentve a munkanélkülivé válás esélyét.

Folyamatos változások tapasztalhatók mind a munka jellegét, mind a munkavégzés helyét illetően.

A kutatások azt tárták fel, hogy a munkavállalók kompetenciái közül a következők kerültek a legfontosabbak közé: a kreativitást, az önmenedzselési hajlandóságot, a kommunikációs-, illetve elemzőképeséget, a szociális érzékenységet és azt, hogy ha multikulturális közegben tud a munkavállaló dolgozni, kommunikálni.

Nem csupán a gazdasági jólét kellékei a felsorolt kompetenciák, hanem a társadalmi kohézió, valamint a személyes és polgári jólét biztosítékai is.

2.3. Digitális nemzedék, digitális írástudás

A digitális írástudás fejlesztése több szempontból is nagy jelentőséggel bír.

Egyrészt a munkaerőpiaci elvárások miatt fontos mind az általános iskolai, mind a középiskolai fejlesztésben. Másrészt nagy hangsúlyt kap a diákok szocializációjában és a tanulási színterének bővítésében.

A digitális írástudás nem azonos a veleszületett késésekkel, azonban szoros összefüggésben áll a digitális kompetenciával, valamint az új technológiák használata iránti nyitottsággal és azok magabiztos használatával.

„Az IKT műveltség az egyénnek az a képessége, érdeklődése és hozzáállása, amely lehetővé teszi számára, hogy a digitális technológiát, a kommunikációs eszközöket megfelelően használja annak érdekében, hogy hozzáférjen az információhoz, rendszerezze, integrálja, értékelje azt, valamint új tudást hozzon létre és azt másokkal kommunikáció útján megossza, hogy hatékonyan tudjon részt venni a társadalomban” (Lennon és tsai, 2003, 8. o., idézi Tongori, 2012)⁵

A digitális kompetencia számos más kompetenciától eltérően nagyon komplex, a digitális írástudás jellemzője.

A digitális kompetencia egyik modelljét Antonio Calvani és társai (Calvani és tsai, 2008) definiálta, amelyet három dimenzió együtteseként definiáltak:

1. **a technológiai dimenzió:** melynek fókuszában a problémamegoldás és a változó technológiai környezethez való rugalmas alkalmazkodás képessége áll
2. **a kognitív dimenzió:** ebben hangsúlyosan az információk értelmezése, szelekciója, értékelése, „olvasása” jelenik meg

⁵<http://dl-sulinet.educatio.hu/download/letoltheto-dokumentumok/Digitalis-irastudas.pdf> - Dr. Abonyi-Tóth Andor, Dr. Turcsányi-Szabó Márta: *A digitális írástudás fejlesztésének lehetőségei; Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. Digitális Pedagógiai Osztály, IKT Módszertani Iroda, 2015*

3. etikai dimenzió: mely tartalmazza a másokkal való kapcsolatkiépítést, kapcsolattartást, a kommunikációt a felelősségteljes technológiai alkalmazással

A mindennapi pedagógiai gyakorlatban ezek a dimenziók nem elkülönülten jelennek meg, átfedés van közöttük. Így a digitális kompetencia fejlesztése egy komplex folyamat, amely a fentiekben bemutatott dimenziók mindegyikét érinti.

Fontos nagy hangsúlyt fektetni arra, hogy a tanulás – tanítás folyamatában az IKT eszközök alkalmazásával az egyéni, aktív tevékenysége valósuljon meg. Azok a digitális tananyagok, taneszközök, amelyek statikus jellegűek, nem igénylik a tanulók aktív részvételét, nem segítik elő a digitális írástudás fejlesztését.

Ezért a projektünkben olyan digitális tartalmakkal dolgozunk, amelyek a diákok tevékeny részvételét, másokkal történő együttműködését, különböző projekttermékek létrehozását eredményezik.

3. A SZAKMAI PROGRAM HÁTTERE

3.1. Vállalkozói kompetenciák

A vállalkozói kompetencia hozzájárul ahhoz, hogy az egyén meg tudja valósítani elképzeléseit, elérje céljait. Ebbe a kompetenciakörbe tartozik a kreativitás, a kockázatvállalás, a bizonytalanság kezelése, az innováció, valamint azon képességek rendszere, amely lehetővé teszi, hogy az egyén a céljai elérése érdekében tervet tudjon készíteni és azt végig vinni.

Mindezek fontosak a vállalkozóvá váláshoz, a vállalkozók gazdasági, társadalmi tevékenységéhez. Egyben hozzájárul a mindennapi életvezetéshez, a kezdeményezőkézség kialakításához, megerősítéséhez.

A vállalkozói kompetencia területébe tartozó képességek lehetővé teszik, hogy az egyén ki tudja jelölni céljait, az elérésükhöz szükséges stratégiát, meg tudja tervezni annak megvalósítását, valamint kezelni tudja azokat a bizonytalansági tényezőket, amelyek a kockázatok kezelési folyamatában felmerülnek.

A kezdeményezőkézség és vállalkozói kompetencia is az ismeret, a készség és az attitűd komponensek komplex egysége. (Kadocsa 2001) a

következőképpen határozza meg az ideális kisvállalkozót: „vállalkozó – menedzser – szakember ötvözete”.

Az Európai Unió által definiált „Kezdeményezőkézség és vállalkozói” kompetencia összetevői a következőket tartalmazzák:

- A szükséges **ismeretek** témakörébe tartoznak a vállalkozás és a gazdaság működési szabályainak, az alapvető vállalkozási jogszabályoknak, illetve a marketing ismereteknek az elsajátítása.
- A **készségfejlesztés** két alapvető életkori csoportra bontható. Egyrészt a fiatalkori nevelésben segíti elő azon a készségeket a kialakítását, fejlesztését, melyek a kreativitásra, az innovációra és a kockázatvállalásra vonatkoznak.

Másrészt a felnőttkori célirányos tanulás szakaszára vonatkozóan a vezetés, menedzselés feladatai, valamint az értékelés-önértékelés, a kommunikáció, a tervezés, a szervezés, az irányítás, a vezetés és a delegálás kérdéskörébe tartozó készségek fejlesztését. Ennek módszertanát illetően a tréningek, a moderált, facilitált csoportfolyamatok és fejlesztések kell, hogy előtérbe kerüljenek.

- A pozitív vállalkozói **attitűd** magába foglalja a függetlenséget, a motivációt, a kezdeményezőkézséget, az innovációs hajlandóságot az egyén magán és társadalmi életében egyaránt. Ugyanakkor a kitartó elköteleződésnek, eltökéltségnek is jellemeznie kell, mely hozzájárul a feladatok végig viteléhez, a problémák megoldásához, a változások kezeléséhez.

Hangsúlyozottan meg kell erősíteni azokat az attitűddel kapcsolatos elemeket, amelyek elősegítik a reális önismeretet, énképet, amely hozzásegíti az egyént a vállalkozói szándékainak reális felméréséhez.

Az projektben kidolgozásra kerülő „Vállalkozói kompetenciák fejlesztése” m – learning tartalmi elemei a fenti 3 komponens elemeit foglalják magukba. A tananyagtartalom és a kapcsolódó feladatrendszer a vállalkozói kompetenciák komplex rendszerének fejlesztését célozzák.

A vállalkozói kompetenciák fejlesztését célzó programunk a következő attüdelemek köré épül:

Az m-learning tananyagtartalom attitűdformáló eszközkészlete a Timmons J. (2003) féle vállalkozói attitűd 6 jellemzőjét emeli ki, melyek a következők:

- **Elkötelezettség és eltökéltség.** Ez a hozzáállás segíti a vállalkozót az akadályokon való túljutásban. Ez az áldozathozatali hajlandóságot is magába foglalja, mely során rengeteg időt és energiát tudnak befektetni a vállalkozásba. Kudarok és bukások után is képes, az ezzel az attitűddel rendelkező ember felállni, és tovább dolgozni a vállalkozása felfuttatásán.
- **Rögeszmés ragaszkodás a sikerhez, lehetőséghez.** Ez a jellemző fejezi ki, hogy mennyire tud a vállalkozó azonosulni a vállalkozásával, mennyire tudja az életét ennek a tevékenységnek szentelni. Az olyan ember, akinél ez az attitűd megtalálható, folyamatosan az ügyfelei, vevői igényeinek megismerésével, felkutatásával foglalkozik és állandóan figyeli a versenytársai, és beépíti a saját vállalkozásába is amit tanul tőlük
- **A kockázat, kétértelműség, a bizonytalanság tolerálása.** A kockázat vállalásának a képességét mutatja. Ez nem jelenti azt, hogy a vállalkozónak szeretnie kell a bizonytalan helyzeteket, de mindenképpen jól kell tűrnie az ellentmondásos szituációkat.
- **Kreativitás, adaptációs készség.** Az egyéni kreativitást és ötletgazdagságot mutatja ez a jellemző. Fontos az önbizalom, cselekvésközpontú megközelítés, a folyamatos innováció. A szokatlan ötletek, lehetőségek megragadásának képessége és az üzleti koncepció állandó megújítása a vállalkozói szférában.
- **Kiválóságra törekvés.** Saját normarendszer felállítása és ehhez való hűséget foglal magába ez a pont. A minőség szem előtt tartásának fontossága és mindig új célok kitűzése jellemzi az ezzel az attitűddel rendelkező vállalkozót. Folyamatos ön-, és vállalkozásvizsgálat jellemzi, erősségeivel, gyengeségeivel tisztában van.
- **Vezetés.** Csapatépítő hajlandósággal kell bírnia egy vállalkozónak. A feladatok delegálására való hajlandóság kell jellemezze, valamint a bizalom a munkatársakban és a belőlük a legtöbbet kihozni akarás. A magányos farkas hozzáállás helyett, a farkavezér szerepének betöltésére való hajlam.⁶

⁶http://kgk.uni-obuda.hu/sites/default/files/07_Bogath_Agnes.pdf - Bogáth Ágnes A vállalkozói attitűd szerepe a vállalkozásfejlesztésben

3.2. M-learning jellemzői

A mobiltechnológia alkalmazási körébe egyre inkább beletartoznak azok a pedagógiai eszközök, amelyek túlmutatnak a „csak” a technológiai alkalmazáson.

Mobil learningnek (m-learning), vagyis mobiltanulásnak nevezzük a hordozható méretű eszközök által biztosított tanulást. Fontos jellemzője, hogy az eszköz méretéből adódóan bárhol megvalósulhat, tehát a „mindenütt jelenlévő tanulást” biztosítja.

A mobiltechnológia többek között biztosítja az interaktivitást, az azonnali információhoz jutást, az együttműködést, a személyre szabottságot.

Többek között Noleen Turner is foglalkozik a m-learning pedagógiai jelentőségével és a következőképpen summázza annak tartalmát: „Tanulási tartalmak és élmények eljuttatása a tanulók számára, amikor és ahol szükségük van rá. A bármikor és bárhol elérhető tanulással a teljesítmény növelhető. A mobiltanulás a tanuló által irányított, nem pedig a technológia által.” (Turner, 2012)

Turner arra is rámutat, hogy a mobiltechnológia más pedagógiai megközelítést követel, mint az e – learning. A mobileszközök képernyőméretéből adódóan más lesz az adekvát információk típusa és mennyisége, így ez eltérő pedagógiai megközelítést igényel. A kutatási adatok arra mutatnak rá, hogy az m-learning elsősorban a rövidebb, gyorsabban feldolgozható tananyagok, információk alkalmazásában előnyös.

A mobiltanulás gyakorlatilag egy igény szerinti tanulást biztosít, amelynek mozgatórugója az, hogy tértől és időtől független, így kevésbé strukturált, kevésbé formális. Fontos jellemzője az, hogy a gyakorlati alkalmazás és a tanulás között rövidebb idő telik el, és ez azt eredményezi, hogy a tanulás eredményessége viszonylag hamar mérhető, értékelhető.

„A mobiltechnológiával támogatott tanulás és tanítás pedagógiai hasznai között az alábbiakat említik első helyen (Hashemi, Azizinezhad, Najafi, Nesari, 2011):

- Interakció: a tanulók kapcsolatba léphetnek és maradhatnak egymással és a tanárral
- Hordozhatóság: a mobileszközök könnyebben mozdíthatók, mint a könyvek, és lehetővé teszik a jegyzetelést is, akár gépelés, akár kézírás vagy hangvezérelt formában

- Együttműködés: lehetővé teszik, hogy egymástól akár távoli helyszíneken lévő tanulók dolgozhassanak együtt
- A tanulók bevonása: a mobileszközök mindennapjaik részét jelentik, és szeretik ezeket használni
- A motiváció növelése: a tanulók elkötelezettebbek lesznek, ha kezükben tarthatják azt, amiről tanulnak, és a tartalmak is a sajátjaik
- A digitális szakadék csökkentése: a mobileszközök olcsóbbak, mint a nagyobb rendszerek, és sokoldalúbban használhatók, a lakosság nagyobb hányada férhet hozzájuk
- Just-in-time tanulás: növeli a tanulási teljesítményt, a tanulók hozzáférnek a releváns, és számukra éppen szükséges anyagokhoz
- Segítséget nyújthat egyes fogyatékkal élő tanuló számára is.”⁷

A mobiltechnológia új módszertani lehetőséget biztosít a pedagógiai folyamatban.

A kutatási eredmények arra mutatnak rá, hogy az m-learning elősegíti a diákok kreativitásának fejlesztését, erősíti a tanulói önállóságát, lehetőséget biztosít arra, hogy személyre szabott tanulási utat járjanak be, ami elkötelezettebbé teszi őket saját tanulásuk iránt.

Ez azt is jelenti, hogy a tanulók a fogyasztói szerepkörből kilépve, alkotói lehetnek a saját tanulási folyamataiknak, tananyagtartalmaiknak, legyen szó tankönyvről, internetes tartalmakról, oktatócsomagokról.

A mobiltechnológia elősegíti és erősíti az informális tanulást, amelynek egy új terepet is nyitott. A diákok a mobil eszközök alkalmazásával, szinte észrevétlen tanulnak, képzik önmagukat, amely akár az LLL egyik alapköve is lehet, sőt a munkaerőpiaci esélyeket is növelheti.

⁷Dr. Abonyi-Tóth Andor, Dr. Turcsányi-Szabó Márta: *A mobiltechnológiával támogatott tanulás és tanítás módszerei; Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. Digitális Pedagógiai Osztály, IKT Módszertani Iroda, 2015*

„Benedek András a következőt írja: „A résztvevők életkorát tekintve az informális tanulás egyre fiatalabb korban kezdődik és egyre idősebb korig tart. Az informális tanulás technikai feltételrendszere az informatika térhódításával, a széles sávú internet- és mobilhálózatokhoz való hozzáférés bővülésével folyamatosan átalakul. (...) Az egyénre jellemző tanulás technikai feltételrendszere az informatika térhódításával, a széles sávú internet- és mobilhálózatokhoz való hozzáférés bővülésével minőségében is átalakul. A tradicionális pedagógiai gondolkodás számára a következő évtizedekben a legjelentősebb kihívást a nem formális tanulás térnyerése jelenti. Általános a fejlett országokban az a tendencia, hogy ez a tanulási forma egyre jelentősebb szerepet kap az intézményes oktatással szemben. Így van ez akkor is, ha ezt a tanulási formát nem jellemzik a diplomák és kvalifikációk, bár ez esetben is lényeges a tanulási cél és tartalom. A mobil tanulási forma egyre nagyobb teret kap az alapozó oktatásban és a későbbi tanulási időszakban is a tanulók, hallgatók életében.” (Benedek, 2013).⁸

A mobileszközök új távlatokat nyitnak a pedagógiában, hiszen nem helyhez kötöttek, nagy rugalmasságot biztosítanak. A multimédiás tartalmakhoz való hozzáférés révén a szemléltetés új eszközeiként is felfoghatók, mivel

⁸ Dr. Abonyi-Tóth Andor, Dr. Turcsányi-Szabó Márta: *A mobiltechnológiával támogatott tanulás és tanítás módszerei; Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. Digitális Pedagógiai Osztály, IKT Módszertani Iroda, 2015*

kiegészítik az ismeretelsajátítás folyamatát, és egyben hozzájárulnak a kompetenciák fejlesztéséhez.

A tanulási folyamatok támogatásában nagy szerepet játszik az, hogy az okostelefonok, tabletek a diákok mindennapi valóságának szerves részét képezik, még akkor is, ha sok fiatal jelenleg még leginkább a szórakozás világához köti ezt.

Az oktatásnak nagy szerepe van abban, hogy megtanítsa a diákokat arra, hogy hogyan tudják a mobileszközöket a saját direkt és indirekt tanulási folyamataik javára fordítani.

Az „egy az egyhez” technológia lényege az, hogy minden diák a saját eszközével dolgozik, így lehetővé válik, hogy mindenki bevonódjon a munkába, ami független a tértől és időtől.

Az viszont nagyon fontos szempont, hogy a mobiltechnológiával szervezett tanulás a hagyományostól eltérő módszertant igényel. Ennek lényeges eleme az, hogy az elsajátításra szánt tartalmakat kisebb egységekre kell bontani.

Az m-learning célja az többek között, hogy ezeket a kisebb egységeket a rendelkezésre álló szabad, tanulásra szánt időben a tanuló végig tudja vinni, és le is tudja zárni.

A mobileszközök a közösségi aktivitások egyik legfontosabb kelléke. A tanulási folyamatba így a diákok aktív szereplőkként kapcsolódnak be, és nem passzív résztvevői ennek.

Ez nemcsak a tananyaggal való eleven kapcsolatát jelenti, hanem a tanulótársakkal és a mentorral való interakciókat is.

Fontos pedagógiai szempont az, hogy nem elég csak felkelteni az érdeklődést a mobileszközök iránt, hanem olyan diák-központú tevékenységeket, élményeket kell biztosítani, amely által egy mélyebb szintű tanulás is megvalósulhat.

A mobileszközökkel támogatott vállalkozói kompetenciák fejlesztése programunk kulcsa.

A törekvésünk az, hogy egy jól felépített, motiváló programot alakítsunk ki a bevont diákok számára. Azonban, mint az a fentiekből kiderül, az m-learning rövidebb tartalmi egységek feldolgozására megismerésére a legalkalmasabb.

A mentori munka során arra kapacitáljuk munkatársainkat, hogy segítsék a diákokat a tanultak alkalmazás szintű elsajátításban, attitűdjük

nyitottságának kialakításában, fenntartásában és törekedjenek a modulokban megjelenő témák mélyebb megismertetésére, elsajátíttatására.

Ehhez kívánunk hozzájárulni a közös csoportfoglalkozások szervezésével, lebonyolításával, vagyis az egymástól való tanulás megvalósításához.

3.3. Probléma – központú tanulási környezet

„A tananyagtartalom felépítése, elkészítése során arra törekedtünk, hogy minél több oldalról világítsuk meg a modulokban feldolgozásra kerülő témákat a tanulók számára. Reális élethelyzetekhez kötött, problémafókuszú megközelítést alkalmaztunk, amely elvi alapját a „probléma – alapú tanulási környezet” alkotja. Ehhez járul még hozzá a tanulási – tanítási módként megválasztott m-learning.

Az utóbbi években, akár évtizedekben is olyan technikai eszközök kerültek be az oktatás folyamatába, amelyek megváltoztatták, illetve folyamatosan megváltoztatják a tanulás – tanítás környezetét.

„A probléma-központú tanulási környezet a komplementer tanulási környezet szervezés egy lehetséges formája. Ez egyesíti a tradicionális, objektivista és a konstruktivista szemlélet legjobb vonásait: az instrukciókkal történő tanítás vitathatatlan pozitívumai összekapcsolódnak a konstruktivista megközelítés előnyeivel. A probléma-központúság azt jelenti, hogy a tanítási- és tanulási folyamatok középpontjában problémák állnak.

Az ilyen tanulási környezetek kialakításánál a következő kritériumokat célszerű figyelembe venni:

1. A tananyagot olyan módon kell kialakítani, hogy az adott terület releváns problémáit hiteles, valóságközeli szituációkban mutassa be. Aktuális kérdések megvitatása, személyes tapasztalatok bekapcsolása felkelti az érdeklődést és erősíti a tanulási motivációt. Ennek a feltételnek a tanulási környezet akkor felel meg maximálisan, ha a tanulót olyan reális feladattal szembesíti, amely tényleges problémamegoldást igényel.
2. A tanulási folyamat szervezése során arra kell törekedni, hogy a problémákat különböző kontextusokban és minél több nézőpontból mutassuk be. Így biztosítható a leghatékonyabban az elsajátított tudás rugalmas, széleskörű felhasználhatósága. Ennek a feltételnek például

úgy tehetünk eleget, ha utalunk a tananyag lehetséges alkalmazási területeire. Jól érvényesül a többszörös kontextus és az eltérő perspektívák elve a projektoktatás esetében is.

3. A tanulási folyamat során társas tanulásra is alkalmat kell adni. Ez a feltétel teljesül akkor, ha csoportmunkát iktatunk be. A valódi tanulóközösségek azok, ahol a fő tanulási forma az együttműködő tanulás.
4. A tanulási folyamat inputjaként az adekvát információkat úgy kell biztosítani, hogy a tanulók azokat ne csupán megtanulják és visszamondják, hanem aktív tudáskonstrukcióra felhasználhassák.
5. A tanulók önálló és csoportos tanulását pontos, egyértelmű feladatkijelöléssel kell indítani, a tanulási folyamatot állandóan figyelemmel kell kísérni, és amikor szükséges, biztosítani kell a megfelelő támogatást. A folyamatos visszacsatolás lehetőségét integrálni kell a tanulási folyamatba.
6. Különös gondot kell fordítani a tanulók azon kompetenciáinak a fejlesztésére, amelyek az önálló tanuláshoz, a társakkal történő kooperatív tanuláshoz és az infokommunikációs eszközök értő és értelmes felhasználásához szükségesek.”⁹

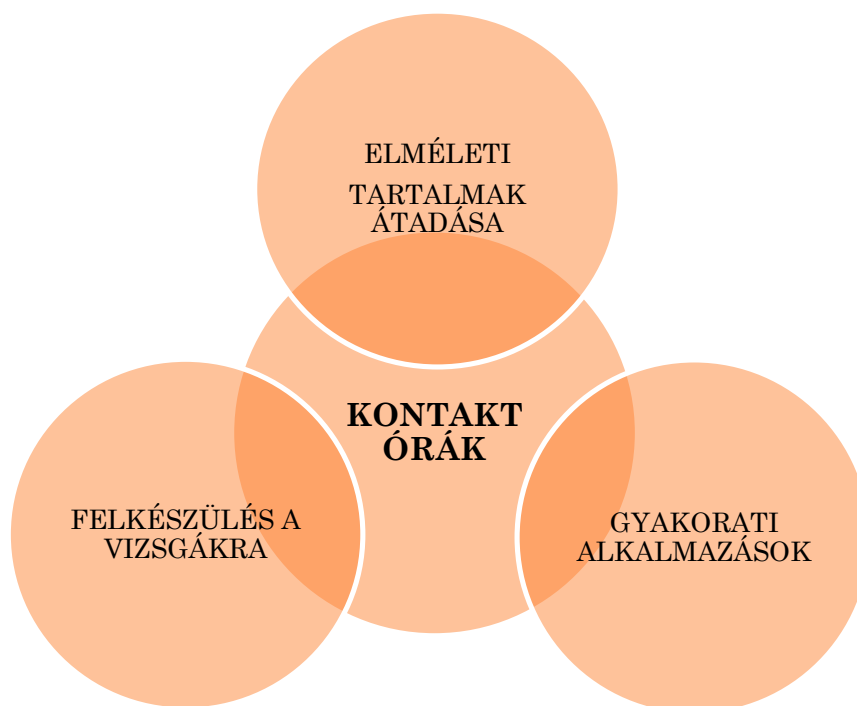
3.4. A blended típusú képzés

A blended learning (kevert vagy kombinált oktatás) egy olyan képzési forma, amely a tanulási folyamatba beépíti a digitális eszközök, média és a megszokott tantermi módszereket.

A nemzetközi kutatások rámutatnak, hogy napjainkban ez az egyik lehatékonyabb oktatási forma. Ebben a tanulás – tanítási modellben a diákok az online tananyagtartalmakat feldolgozva fejlesztik tudásukat, és közben hatékony interakcióban működnek együtt diáktársaikkal és a mentoráló pedagógussal.

A „hagyományosan szervezett” tanórák a tanár vezetésével folynak, amelyek jelentősége a személyes kontaktuson van. Tartalmában a következő fókuszpontok állnak:

(a kontakt órákba beépített fókuszpontok)

A blended típusú képzési forma mind a tanulóktól, mind a mentoroktól megkíván elengedhetetlen kompetenciákat.

A diákoktól erős motivációt és egyben önálló tanulásra képes készségeket kíván meg.

A mentori oldalról nagy hangsúlyt kap az együttműködési hajlandóság és az erre való nyitottság, a pozitív megerősítés, a támogató attitűd megléte, az új tanulási környezet ismerete, a „jelenléti” kapcsolattartás új módszereinek ismerete, valamint a kommunikációs készség fejlettsége.

„A szakirodalom a blended learning modelljeit hat nagy csoportba sorolja (Friesen, Norm (2012)):

1. *Face-to-face driver* – Ebben a módszerben az oktató adja az instrukciókat, amelyeket digitális eszközökkel egészít ki. (6 models of blended learning <http://www.dreambox.com/blog/6-models-blended-learning>)

2. *Rotation* – A diákokat előre meghatározott kerettanterv szerint rotálják az online tanulmányok és a személyes tantermi tanulás között. (Anthony Kim Education Elements <https://www.edelements.com/rotational-models-work-for-any-classroom>)
3. *Flex* – A tananyag nagy részét az oktatók online biztosítják a hallgatók számára, ebben a módszerben az oktató inkább csak tanácsot ad, vagy mentorál. ("The Four Important Models of Blended Learning Teachers Should Know About". Educational Technology and Mobile Learning <http://www.educatorstechnology.com/2014/04/the-four-important-models-of-blended.html>)
4. *Labs* – Minden tananyagot online platformon bocsátanak a hallgatók számára, azonban ezt egy meghatározott helyszínen (pl.: iskola, képzési helyi, vagy munkahely) kell végezniük. A hallgatók ebben a modellben általában a helyszínen hagyományos tantermi oktatásban is részt vesznek. ("Blended Learning: How Brick-and-Mortar Schools are Taking Advantage of Online Learning Options" (PDF). Connections Learning. http://www.connectionslearning.com/Libraries/Institutional_Sales/Blended_Learning_Primer_FINAL_1.pdf)
5. *Self-blend* – A hallgatóknak lehetőségük van a hagyományos keretek között zajló tanulmányaikat online térben történő kurzusokkal is elmélyíteni. (6 models of blended learning" <http://www.dreambox.com/blog/6-models-blended-learning>)
6. *Online driver* – A diákok az egész kurzust online platform segítségével végzik el, míg az oktatók csak ellenőrző szerepet kapnak. Mind a tananyag, mind a tanítás az online térben zajlik, a személyes konzultációk vagy előre tervezettek, vagy csak akkor iktatják be ezeket, ha szükségesnek érzik. ("Blended Learning 101" (PDF). Aspire Public Schools. http://aspirepublicschools.org/media/filer_public/2013/07/22/aspire-blended-learning-handbook-2013.pdf)¹⁰

¹⁰https://hu.wikipedia.org/wiki/Blended_learning

A blended learning képzési forma előnyei

A blended típusú képzés keretein belül hangsúlyosan megjelenik mind az online, mind a hagyományos oktatás tanulási formája. Ebben helyet kap az egyéni és a közösségi tanulás is.

Mentori támogatás segíti a személyes fejlődést, az egyéni tanulási utak támogatását, valamint a közös tanórák megtartását. Ez a tanulás – tanítás szervezési forma jól illeszkedik a digitális nemzedék tanulási szokásaihoz, ugyanakkor nem kíván alapvető változtatást az oktatási intézmények pedagógiai kultúrájától sem.

A diákok szervesen kapcsolódnak az intézményi működés rendszerébe, részesei a tanóráknak és egyben saját tanulási ütemükhöz illeszkedően az online tanulási folyamatnak.

A blended learning képzési forma hátrányai

A blended learning képzési forma hátrányai között igen nagy jelentőséggel bír egyrészt az, hogy erősen kötődik ahhoz a technikai háttérhez, amely vagy egyéni vagy intézményi szinten rendelkezésre áll. Másrészt az IKT eszközökhöz kapcsolódó, felhasználó szintű tudások hiánya meggátolja ennek a modellnek az alkalmazását.

A blended típusú tananyagokhoz kapcsolódó rendszer felállítása költséges, és ezt nem tudja minden intézmény felvállalni.

Ezen kívül olyan személyi feltételekre is szükség van, amelyek a pedagógiai oldalról felkészültek az ilyen típusú képzések lebonyolítására, valamint a technikai oldal működtetésére képesek.

4. A VÁLLALKOZÓI KOMPETENCIÁKAT FEJLESZTŐ PROGRAM

4.1. A programelemek bemutatása

A „Vállalkozói kompetenciákat” fejlesztő programunka két jól elkülöníthető, ugyanakkor koherens egységet alkotó programelemből áll.

Ennek egyik része az m-learning tanulási egység, a másik pedig a mentor által támogatott csoportos, illetve egyéni programelem.

Mindkettő fókuszában a kompetenciák fejlesztése áll, amely a „Vállalkozói kompetenciák” témaegységben bemutatott ismeretek, készségek, attitűdök köré épül.

Ennek összegzése a következőkben foglalható össze:

VÁLLALKOZÓI KOMPETENCIA		
ISMERET - vállalkozási ismeretek - a gazdaság működésének szabályai - vállalkozási jogszabályok - marketing	KÉSZSÉG - önértékelés - együttműködés - menedzselés - kreativitás - bizonytalanság kezelése	ATTITÚD - motiváció - kezdeményezőkézség - függetlenség - innovációs hajlandóság - eltökéltség

Vállalkozói kompetenciák - összegző táblázat

4.1. A pedagógiai fejlesztési program koncepciója, felépítése

A pedagógiai koncepció és program célja:

A pedagógiai fejlesztés fókuszában szakiskolában, szakgimnáziumokban tanuló diákok vállalkozói kompetenciáinak fejlesztése áll.

A tananyagtartalom és a kapcsolódó módszertan elsősorban a vállalkozói attitűdöt, készségfejlesztését helyezi a középpontba.

Mindennek legfőbb célja az, hogy a fiatalok tanulmányaik befejezése után a munkaerőpiac potenciális alanyaivá váljanak és képesek legyenek felkészülni az önfoglalkoztatásra.

A vállalkozói kompetencia összetevői közül az ismeretek kapják a kisebb hangsúlyt a fejlesztési programunkban, mivel pedagógiai szemléletünket a „Life long learning” (éltartó tanulás) határozza meg, és ennek figyelembe vételével arra is törekszünk, hogy azok az attitűdök erősödjenek, amelyek képesekké teszik erre majd a célcsoport tagjait.

A fejlesztés célcsoportja:

A szakiskolában, szakgimnáziumban tanuló 9-12. évfolyamos diákok.

A pedagógiai fejlesztési program részletes tematikája – 1. sz mellékletben

Mint arról már szó volt, a pedagógiai fejlesztésünk tanulásszervezési prioritása a blended típusú képzés eszközrendszerét alkalmazza.

Így az m-learning modulok elsősorban az egyéni tanulást helyezik előtérbe, míg a mentorok közreműködésével, a pedagógus közvetlen irányításával, csoportban valósul meg a fejlesztés.

M-learning programelem

Ennek a programelemnek 3 fő összetevője van:

- a) A vállalalkozási készségek, attitűdök fejlesztése:
A tananyagtartalom modulokból épül fel. Az itt fellelhető tartalmakat kötelező a diákoknak feldolgozni.
- b) A vállalalkozási ismeretek fejlesztése:
A tananyagtartalom modulokból épül fel. Az itt fellelhető tartalmakat kötelező a diákoknak feldolgozni.
- c) A vállalalkozásokhoz kapcsolódó hazai és külföldi jó gyakorlatok, történetek bemutatása:
Egy – egy sikeres vagy nagy tanulságokat hordozó történet, vállalalkozói életút, ötlet, bemutatása. Ez szabadon választható elem.

A mentor közvetlen támogatásával megvalósuló programelem

M–learning tananyag elsősorban készségek, attitűdök fejlesztésére szolgál, így az ott megismert tartalmak rendszerbe helyezését, a diákok sajátélményeinek feldolgozását, az adekvát ismeretek átadását, a csoportok moderálását, a csoportdinamika szervezését ezek a foglalkozások hivatottak kezelni.

A foglalkozások 2-3 órányi tanulási időt ölelnek fel, amelyben a te feladatod a csoporttevékenységek szervezése, indirekt irányítása, a produktumok létrehozásának előkészítése, levezetése, tanuló közösségek létrehozása.

A tanulókból 3 fős csoportokat kell kialakítani (az önkéntesség elve alapján), amelyek a program végéig együtt dolgoznak, együtt hoznak létre „termékeket”, mint egy kisvállalkozás.

Az összes mentoráltad egyidőben van jelen a kontakt foglalkozásokon, de ott az első találkozó alkalmával létrehozott kiscsoportokban dolgoznak külön – külön. Ezzel az egymástól tanulást valósítjuk meg. Ebben a helyzetben, folyamatban a tanuló közösség közvetlen találkozása valósul meg.

A tanulóközösségek az élethosszig tartó tanulás élő és tetten érhető példái, támogatják a tanárok folyamatos szakmai fejlődését, valamint arra bátorítanak minden tanuló embert, hogy aktívan vegye ki a részét a

tudásépítésben. A tanulóközösség kiépítésekor fontoljuk meg a következő célokat és ötleteket:

- Szánjunk időt a tanulói közösség általános működési elveinek kialakításához:
 - Kik lesznek a résztvevők?
 - Mik lesznek a részvételi elvárások?
 - Személyesen vagy online tartják a találkozót?
 - Milyen gyakran találkoznak majd?
 - Ki lesz a találkozók megszervezésének felelőse?

- A tanulóközösségek akkor igazán sikeresek, ha a résztvevőknek azonosak a munkájukkal kapcsolatos értékeik és céljaik.
- A tanulóközösségeknek érdemes rendszeresen, legalább havonta egyszer találkozniuk. Fontos, hogy a tagok elkötelezetten dolgozzanak együtt.
- A tanulóközösség kialakításakor tartsuk szem előtt, hogy a tagok között legyen meg a kapcsolat, és hogy a közösség a kölcsönös bizalomra és tiszteletre épüljön.
- A tanulóközösség tagjai osszák meg egymással a tantermi óratartásuk részleteit. Fontos, hogy a tagok őszinték és nyíltak legyenek.
- A tanulóközösségek tagjai osszák meg egymással ötleteiket, forrásaikat és eszközeiket. A tagok adjanak egymásnak nyílt visszajelzést.
- A tanulóközösségek kialakíthatók úgy, hogy egy vagy két tag vezetői szerepet vállal, és a többiek részvételét ösztönzik. ¹¹

Ezeknek a találkozóknak a lebonyolításához foglalkozásterveket bocsátunk rendelkezésedre, amelyet természetesen a tanulókhoz igazítottan rugalmasan kezelhetsz.

A kontakt tanulási folyamat tervezését korszerű tanulásszervezési és módszertani eszközkészlettel támogatjuk. Felépítését az RJR alapján terveztük meg és előnyben részesítjük a projektpedagógiai eszközrendszerét. Minden, a tanulókkal töltött foglalkozás során valamiféle produktumot kell létrehozni vagy előkészíteni.

A tanulói előrehaladás mérés – értékelése leginkább a tanulói önreflexióra és a pozitív megerősítésre fókuszál. Minden foglalkozás végén, a mentori

¹¹<http://dl-sulinet.educatio.hu/download/letoltheto-dokumentumok/Digitalis-irastudas.pdf>

visszacsatolásban személyre szabott pozitív visszajelzést kell adnod minden diáknak, nagycsoportban, illetve a tanulóknak is egymás munkájára vonatkozóan. Így feltehetően erősödik a motivációs és a pozitív gondolkodás.

„Piactér”

Az úgynevezett „Piactér” az a közös felület, kommunikációs tér, ahol minden tanuló, minden csoport közzé teheti az elkészült produktumait, megmutathatja „önmagát”. Ez a platform arra is alkalmas, hogy a diákok véleményezzék egymás munkáit. Lehetőség nyílik arra, hogy figyelemmel kísérd ebben a formában is a tanulói tevékenységet, alkotást és arra is, hogy kommunikálj, és véleményt nyilváníts.

Tanulói motiváció

A tanulói program elemei beépített motivációs eszközöket tartalmaznak.

A tanulási folyamat fókuszál kreativitásra, problémamegoldásra, aktív részvételre épít, egyben elősegíti az együttműködést a kommunikációs csatornák sokféleségének beiktatásával.

A motivációs elemek alkalmazásával azt szeretnénk elérni és erősíteni, hogy a tanulói célcsoport sajátosságaként leírható külső motivációs jellemzők egyre inkább a belső intrinzik (önjutalmazó) rendszerré alakuljanak. Azt feltételezzük, hogy a vállalkozói kompetenciák fejlesztéseként létrejött eredmények fenntarthatóságának garanciája ez is.

A program végén, a mentoráltjaid közül, szavazással kikerülhetnek azok a diákok, akik a legnagyobb intenzitással, aktivitással, mások támogatásával – együttműködéssel vettek részt a vállalkozói kompetenciák fejlesztése programban. Nagyon fontos, hogy a csoporttagok és más csoportok tagjai és részt vegyenek ebben a döntésben.

Őket a menedzsment jutalomban részesíti.

4.2. A programelemek tartalma, szinergiája

A tananyagtartalmak horizontálisan és vertikálisan is egymásra épülnek.

Egy – egy vertikális blokk végén megadott produktumot kell létrehozni és a „Piactéren” bemutatni. A „terméket” a kiscsoportoknak kell létrehozni.

A következő összefoglaló táblázat ennek felépítését, illetve a végén keletkező produktumot mutatja be:

MODULSZÁM	TANANYAGTARTALOM	PRODUKTUM
előkészítés	csoportos – a program bevezetése	
1. modul	elkötelezettség, eltökéltség	a csapat – „cég” - megalapítása
	vállalkozás	
	önismeret, vállalkozási alapok	
2. modul	kreativitás, adaptációs készség	a vállalkozás területének megválasztása - cég nevének megválasztása
	vállalkozóvá válás"	
	"vállalkozóvá válás"	
3. modul	vezetés - együttműködés	a cég logójának megtervezése
	"a cég"	
	"a cég"	
4. modul	a kockázat, kétértelműség, a bizonytalanság tolerálása-	szabadon választható
	kockázatelemzés, üzleti tervezés	
	bizonytalanság kezelése	
5. modul	rögeszmés ragaszkodás a sikerhez, lehetőséghez	reklám készítése a cégről: film, szórólap, kiadvány stb.
	marketing	
	kommunikáció	
6. modul	kiválóságra törekvés	szabadon választható
	vállalkozás működtetése	
	működtetés	
zárás	csoportos - reflektálás, éneklődés	

A mintegy 30 órányi online tananyag feldolgozását szintetizálják a csoportos foglalkozások. A mentor szakmai döntése alapján egyéni támogatást is nyújt a

diákoknak, illetve a kiscsoportoknak, ezzel is támogatva a program személyre szabottságát, az egyéni tanulási utak biztosítását.

4.3. A távoktatási program informatikai háttere

Az online tanulási környezet szempontjait Weller (2007, JISC No. 3) alapján határoztuk meg.

A „Vállalkozói kompetenciák fejlesztése” tananyagtartalmat olyan online tanulási környezet kialakításával hoztuk létre, amelyben biztosítottak az alábbi tanulót és tanárt támogató funkciók.

- **Szabályozott hozzáférés:** A diákok és a pedagógusok biztonságos belépési lehetőséggel, különböző szerepkörök és jogosultsági szintek alapján érik el a környezetet és a benne elhelyezett tartalmakat. Adott a csoportalakítási lehetőség: a rendszerben a diákok 3 fős csoportokba szervezhetőek, és a feladatok egy részét együttesen végzik.
- **Tartalomszolgáltatás:** A kompetenciafejlesztő és a vállalkezési ismeretekhez kapcsolódó tananyagtartalmakat a tanulási céloknak megfelelő struktúrában elhelyeztük el (modulok, tananyagok, feladatrendszerek stb.) A rendszer könnyen használható a különböző tartalmak feltöltésére, módosítására. A tartalom mindenki számára elérhető, beleértve a technológia szempontból megkülönböztetett felhasználókat (pl. okostelefonokat, tabletet, képernyőolvasót stb. használók).
- **Aszinkron kommunikációs eszközök:** Az létrehozott közös felület alkalmas a szöveg alapú fórumozási lehetőségre. Ezen a diákok és a tanárok hozzászólásai különböző témák szerint történhetnek, mindezekhez csatolmányok is társíthatók, feltölthetők a különböző projektermékek, és a belső e-mail-küldési lehetőség is adott.
- **Szinkron kommunikációs eszközök:** Azonnali szövegalapú üzenetküldési lehetőség, más eszközökkel kombinálva (pl. hang- és/vagy videó alapú hívás).
- **Online tesztek/kérdőívek:** A tananyagtartalmakhoz feleletválasztós (egyszeres és többszörös választási lehetőség, párosítási feladatok stb.) és feleletalkotásos (rövidebb, hosszabb szöveges mezők) tesztkérdések kapcsolódnak, amelyek lehetőséget adnak az önellenőrzésre és a válaszok hatékony kiértékelése.

- A mentorok számára lehetőség nyílik a diákok **tevékenységének nyomon követésére**, a haladásuk naplózására (mikor léptek be, milyen hosszan tanultak, milyen erőforrásokhoz fértek hozzá, milyen tesztekkel oldottak meg milyen eredményességgel). Az ebből adódó információk prezentálása hatékony, könnyen átlátható a támogató pedagógusok számára.
- A diákok számára **saját munkaterület** is rendelkezésre áll, különböző tevékenységeket támogató eszközökkel.
- A diákok számára biztosított az, hogy a jól átlátható, **egyértelmű navigációs lehetőségek** biztosítottak a tartalom eléréséhez, illetve az interakciók széles tárháza biztosított, beleértve az önellenőrzést is (pl. interaktív feladatok, tesztek).

„Az online tanulási környezetek számos pedagógiai megközelítés gyakorlatba való átültetését támogatják, legyen az szociokulturális tanulás, erőforráson/kutatáson alapuló tanulás, tananyag vezérelt tanulás, komplex tanulás, probléma alapú tanulás, kollaboratív tanulás, programozott tanulás”. (Weller, 2007).¹²

5. MENTORI FELADATOK

5.1. A mentorok pedagógiai munkájának alapelvei

Cél: a bevont tanulók vállalkozói kompetenciáinak kialakítása, fejlesztése, a vállalkozói indíttatás megerősítése.

Ennek megfelelően a mentoroknak a következő szemléletű támogatást kell nyújtaniuk:

- Az egyéni kezdeményezés, felelősség – és kockázatvállalás jutalmazása, pozitív megerősítése
- Az esetleges kudarcok elfogadása, a tanulási folyamat szerves részeként való kezelése, ennek megfelelően a problémák indirekt irányítású feltárása, megoldási lehetőségek feltárásának elősegítése
- A mentor ismereteiben, készségeiben, attitűdjében felkészült a kudarcok elviselésére és a diákoknak át tudja adni ezt a szemléletet.

¹²<http://dl-sulinet.educatio.hu/download/letoltheto-dokumentumok/Digitalis-irastudas.pdf> - Dr. Abonyi-Tóth Andor, Dr. Turcsányi-Szabó Márta: A digitális írástudás fejlesztésének lehetőségei; Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. Digitális Pedagógiai Osztály, IKT Módszertani Iroda, 2015

Ezzel összefüggésben a mentor tudja, hogyan kell mérsékelni a kockázatot.

- A mentor elkötelezett az együttműködés, a csapatmunka iránt. Tudja, hogy ezeket hogyan kell kialakítani, és felkészült arra, hogy részt vegyen abban, illetve arra, hogy a tanulók körében ezt szervezze, vezesse.
- A mentor nyitott arra, hogy részt vegyen a projekt hálózati munkájában. Kész arra, hogy önreflexiói alapján elősegítse a saját és kollégái munkáját, önfejlődését, a magas minőségű pedagógiai munka elérését.
- A mentor ismeri azokat az innovatív pedagógiai eszközöket, amelyekkel elősegíti a tanulók kreativitásának fejlesztését.
- A mentor lehetőséget biztosít arra, hogy a diákok önállóan döntsenek saját tanulási folyamataikról, és elősegíti felelősséget vállaljanak ezért. Nyitott arra, hogy a tanulók alakítsák a mentori foglalkozások tartalmát, menetét.
- A mentor pedagógiai munkájában a diagnosztikus, formatív, szummatív értékelési rendszer megjelenik. Ezekben a folyamatokban nemcsak a megoldást mutatja be, hanem azt az utat is, amely elvezet ahhoz.
- A mentor teljességgel ismeri a projektben kidolgozott m-learning tanulói programot és arra építi a kontakt foglalkozások tematikáját, folyamatait.
- A mentor a projektcsapat aktív részese és nyitott arra, hogy másoktól tanuljon, illetve információt cseréljen.

A kontakt foglalkozások vezetésnek szemlélete

Az RJR (ráhangolódás – jelentésteremtés – reflektálás) egy olyan modell, amely segíti a kritikai gondolkodás és az (inter)aktív tanulást.

Nem automatikus a kritikai gondolkodóvá válás, ehhez az kell, hogy a tanulók személyes tapasztalatot szerezzenek, amely fókuszában az információszerzés és információfeldolgozás áll. Ebben a folyamatban a diákoknak meg kell tanulniuk, hogy miként alakítsanak ki belőlük a maguk számára is használható információkat, praktikus tudásokat.

Ehhez a tanulóknak a kritikai elemzés folyamatát kell végig járniuk, amelyben a saját tanulási útjukról is kapnak visszajelzést, képet. Ezt a folyamatot elősegíti a közösségben való tanulás. Így programunk előnyben részesíti a csoportos, kooperatív technikák alkalmazása. Ennek megvalósítására

Partnerséget építünk

alkalmas az RJR modell, amelynek összegzését a következő táblázat mutatja be.

Az ily módon felfogott tanulás-tanulássegítés lehetséges kerete, modellje az RJR (Ráhangelődés – Jelentéstulajdonítás – Reflektálás) modell.

info@skhu.eu
www.skhu.eu

Európai Regionális Fejlesztési Alap

TANULÁST SEGÍTŐ KERETEK	ÉRTELMEZÉS
Ráhangelődés (vagy felidézés) fázisa	Ebben a fázisban a tanulók aktívan idézik fel a témáról való tudásukat. Vizsgálat alá veszik előzetes ismereteiket, élményeiket, tapasztalataikat és gondolkodni kezdenek arról a témáról, amelyet hamarosan részleteiben megismernek majd. Ennek a lépésnek azért van kiemelt jelentősége, mert minden maradandó tudás a már meglévő és érintett ismeretek rendszerébe ágyazódik be. A korábbi valós és vélt ismeretek, tapasztalatok, élmények felelevenítésével tehát olyan alap kialakulását segítjük elő, amely elengedhetetlenül szükséges az új tudás megértéséhez, hosszú távú tárolásához, későbbi előhívásához.
Jelentésteremtés (vagy jelentéstulajdonítás) fázisa	A tanuló ebben a fázisban ismerkedik meg az új információkkal és gondolatokkal. A jelentésteremtés fázisának célja, hogy fenntartsa a ráhangelődés alatt kialakult figyelmet, és segítse a tanulókat személyes jelentéseik megteremtésében, valamint a bennük lezajló megértési folyamatok nyomon követésében. Azok, akik hatékonyan tanulnak, folyamatosan figyelemmel kísérik, hogy mi játszódik le bennük akkor, amikor új információkkal találkoznak. Ha a tanulók figyelemmel kísérik saját megértésük folyamatát, az információt aktívan illesztik saját értelmezői kereteikbe, így célirányosan kapcsolják össze az újat a már meglévő ismerettel. A jelentésteremtés gyökeresen más szemléletet takar, mint a hagyományos pedagógiában az új anyag feldolgozása. Elsősorban azért, mert a tanulás és tudás személyes, és nem ismeretközvetítéssel átadható jellegét hangsúlyozza. Fontos továbbá, hogy a tanulás aktív, interaktív és reflektív folyamatként értelmezi, és ennek szellemében a tanár – diák

	interakciók helyett a tananyag és a diák, valamint a diákok közötti interakciókat helyezi előtérbe.
Reflektálás	<p>A tanulók a reflektálás fázisában szilárdítják meg az újonnan tanult ismereteket, és az új gondolatok beágyazódásához aktívan alakítják értelmezői kereteiket, Ebben a fázisban történik az új tudás „lehorgonyzása”, rögzülése a tartós memóriában. A tanulás olyan folyamat, amelyben változunk, amelyben bizonyos értelemben más emberekké válunk, függetlenül attól, hogy ez a változás új dolgok megértésében, más viselkedési módok kialakulásában vagy új gondolkodásmódban nyilvánul meg.</p> <p>A reflektálás fázisának egyik célja, hogy a tanulók saját nyelvükön fogalmazzák meg azokat az új gondolatokat és információkat, amelyekkel találkoztak. Erre azért van szükség, hogy új gondolati sémák létrejöhessenek az új gondolati sémák. A tanuló arra emlékszik, amit saját kontextusába helyezve értett még, saját szavaival mondott el.</p> <p>E fázis további célja, hogy intenzív gondolatcserét – eszmecserét, vitát generáljunk a tanulók között. Így nemcsak saját kifejezőképességük fejlődik, hanem saját gondolatrendszerük építése közben másokéval is megismerkednek</p>

ráhangolódás – jelentésteremtés - reflektálás¹³

¹³Pethőné Nagy Csilla (2005). *Módszertani kézikönyv. Befogadásközpontú és kompetenciafejlesztő irodalomtanítás a gimnáziumok és szakközépiskolák, 9-12.* Korona Kiadó, Budapest.

5.2. A programhoz kapcsolódó mentori tevékenységek

Mit és hogyan tud segítséget nyújtani egy mentor a programban résztvevő tanulóknak?

A 2. sz melléklet táblázatában összefoglaltuk, hogy milyen feladatok várnak mentorainkra a ProVocEnt csapatában.

A mentor feladatai:

Kialakítja a tanulói csoportot

- felveszi és építi a kapcsolatot az általa mentorált tanulókkal
- tanulóinak elérhetőségéről nyilvántartást vezet a személyiségi jogok és a személyes adatok kezelésére vonatkozó jogszabályi előírások szerint
- kialakítja a tanulók közötti kapcsolatot, hogy elősegítse együttműködést (pl. ismerkedő délutánt szervez, csapatépítő tréninget tart)
- a csoporttal közösen kialakítja a kurzus optimális ütemezését, folyamatszervezést végez
- tudatosan építi a csoport kohézióját, és kihasználja a csoport megtartó erejét a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók esetében

A tanulócsoporttal történő együttműködéshez figyelmedbe ajánljuk a következő szempontokat:

- a) Gondoskodjunk az interaktivitásról! Csak azért, mert az online közösség tagjai fizikailag nem tartózkodnak egy térben, esetleg távol vannak egymástól, nem kell, hogy személytelen legyen! Vegyük igénybe a hangüzenetek vagy rövid szövegek küldésére alkalmas funkciókat, és bátorítsuk arra a tagokat, hogy folytassanak párbeszédet egymással.
- b) Tegyük lehetővé a saját ütemben való haladást! Hagyjuk meg a tananyag feletti irányítás lehetőségét a tanulóknak. A tanulók számára legyen elérhető a tartalom mindig, legyen szócikk olvasásáról, videók lejátszásáról vagy akár kérdésekről. Így több időt is eltölthetnek – amennyiben igény van rá – bizonyos tartalmakkal, vagy akár gyorsabban is haladhatnak. Természetesen az fontos, hogy lássák a nagyobb képet is, hogy honnan hová kell eljutni, melyek a főbb mérföldkövek és határidők.
- c) Válaszoljunk gyorsan! A tanulók kérdéseire, e-mailjeire adott gyors válaszok alapozzák meg a mentor jelenlétét az online közösségben,

enélkül a diákok úgy érezhetik, mintha a pusztába kiáltanák szavaikat, és egyedül lennének a tananyaggal.

- d) Kommunikáljunk informálisan! A tanulókkal folytatott kommunikációnak nem kell túl formálisnak lennie csak azért, mert írásban történik. Legyünk beszédesek és közlékenyek. Ezt úgy is tesztelhetjük, hogy ha például írunk egy tanulónak egy üzenetet, azt olvassuk fel hangosan magunknak, és döntsük el, hogy úgy hangzik-e, mintha valamit szóban mondanánk a diákoknak. A diákok részéről is kevesebb lesz a gátlás a kommunikációt illetően, ha nem érzik úgy, hogy hivatalos levelet kell fogalmazniuk minden egyes esetben, amikor megszeretnék szólítani a mentort. Hozzuk ki a legtöbbet az eszközökből! Az online munka lehetővé teszi, hogy változatos eszközöket használjunk fel a munkánk során – képek, animációk, grafikák stb. – melyek elősegítik, hogy a tanulók megértsék a tananyagot, és a tartalmat sokkal lenyűgözőbbé teszik. Amire viszont érdemes figyelni, hogy mindig a megfelelő eszközt válasszuk, oly módon, hogy az tényleg tanulást szolgálja és nem fordítva.
- e) Bátorítsuk az együttműködéseket! A tanulók többször fognak együttműködni, ha lesz esélyük kapcsolatba lépni egymással, ám ez nagyobb kihívást rejt az online környezetben. Próbáljunk meg olyan feladatokat adni, melyek együttműködést kívánnak meg, hívjuk fel figyelmüket a chat funkcióra.
- f) Iktassunk be online megbeszéléseket, ha szükséges! Online, élő megbeszéléseket szükség szerint tartunk. Egy anyag, amit online, de aszinkron módon mutattunk be a tanulóknak, néha kevésbé lesz hatékony, mint az, amit személyesen, hiszen éppen az az élő kapcsolat hiányzik, amelyben a tanuló is visszacsatolást adhat, a tanár pedig spontán változtathat a magyarázat logikáján. Gazdálkodjunk jól a szinkrón, online megbeszélésekkel, koncentráljunk olyan tevékenységekre, melyek kivitelezéséhez szükség van beszélgetésekre és gyors, valós idejű interakciókra.
- g) Maradjunk kapcsolatban a világgal! Javasolt tehát egy szakmai tanulóközösséghez csatlakozni, amely bármely elakadás vagy útkeresés során segítséget nyújthat és motivációt biztosíthat a további munkához. Ezesetben a mentorcsoport jelenti ezt a tanulóközösséget.
- h) Gazdálkodjunk jól az időnkkel! Csak azért, mert a munkánkat mindennap, a nap 24 órájában is végezhetjük, nem jelenti azt, hogy jó,

ha elmosódnak a határok a munka és a szabadidő, magánélet között. Próbáljuk meg úgy strukturálni az időnket, hogy legyen dedikált idő az e-mailek megválaszolására, a posztok átnézésére, a válaszok megfogalmazására és az egyéni segítségnyújtásra is. Tartsunk magunkat ahhoz, hogy legyen munkaidőnk! Ne essünk abba a csapdába, hogy folyton rendelkezésre állunk!¹⁴

Hálózatépítésben közreműködik

- részt vesz a mentori hálózat kialakításában, hogy elősegítse a mentorok közötti tapasztalatcserét
- tapasztalatait, jó gyakorlatait mentortársaival megosztja, velük együttműködik
- a mentori tevékenységet javaslataival, ötleteivel segíti
- a tanulói csoporttal vagy mentorhálózattal a kapcsolattartás, vagy információcsere eszközeként információs és kommunikációs technológiát alkalmaz és elektronikus kommunikációt segítő alkalmazásokat (pl. elektronikus levelezőrendszerek, közösségi média, Skype, Messenger, Dropbox stb.)
- a tananyag javítására javaslatot tesz

Dokumentációt vezet

- vezeti a projektben kialakított mentornaplót, annak struktúrája szerint rögzíti az adatokat (pl. tanulócsoporthoz tartozó összetétele, konzultációk időpontja stb.)
- a konzultációkon jelenléti ívet vezet, a konzultáció témáját/témáit a mentori napló „Előrehaladás” részében rögzíti
- elektronikus levelezésében elkülöníti a mentori tevékenységgel kapcsolatos leveleket

Megelőzi a lemorzsolódást lehetőség szerint

- szükség esetén feltárja a mentorált tanuló(k) családi, szociális, iskolai stb. háttérét annak érdekében, hogy a legmegfelelőbb helyen kezdeményezzen beavatkozást

¹⁴<http://dl-sulinet.educatio.hu/download/letoltheto-dokumentumok/Digitalis-irastudas.pdf>

- a feltárt háttér alapján stratégiát dolgoz ki az érintett szereplőkkel (pl. felveszi a kapcsolatot a tanuló osztályfőnökével, a tanuló édesanyjával stb.)
- a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulóval személyes beszélgetést folytat az okok kiderítése céljából
- a feltárt problémák megoldására javaslatot tesz, amennyiben ez a kompetenciahatárait nem haladja meg, csak a mentorált előrehaladását, tanulását érinti
- a feltárt problémákról feljegyzést készít annak érdekében, hogy a leggyakoribb lemorzsolódási okokat elemezni tudja a projekt
- a tudomására jutott adatokat minden esetben a titoktartás kötelezettsége mellett kezeli

Segíti az új ismeretek elsajátítását, az önálló tanulást

- megismeri az m-learning tananyagot és elsajátítja a keretrendszer használatát
- figyelemmel kíséri az általa mentorált tanulók előrehaladását az m-learning rendszerben
- szükség esetén személyes segítséget nyújt a tanulóknak azok egyéni szükségletei szerint
- szükség esetén a tervezetten felül egyéni vagy csoportos konzultációt kezdeményez, amennyiben úgy látja, hogy a valamely tanuló vagy a tanulói csoport előrehaladását valami akadályozza (pl. nem haladnak előre a feladatok megoldásában)
- a tanulók előrehaladásáról egyénileg értékelést készít, amelyben rögzíti a tanuló fejlődésének jellemzőit is

Konzultációt vezet

- a tanulócsoporthal közösen kialakítja a konzultációk ütemezését, a tervezett időpontokat „órarendben” rögzíti
- az önállóan elvégzett tanulási elemek után konzultációra hívja a tanuló csoportot, vagyis a tervezett időpont előtt emlékeztetőt küld
- kialakítja a konzultáció menetét, rendjét, erről konzultációs tervet készít
- a konzultáción, a rendelkezésre álló idő kb. felében megerősíti, illetve személyesen ellenőrzi az elsajátított tudást saját döntése szerinti eszközökkel

- a konzultáción, az önálló tanulási részek megerősítése után, a rendelkezésre álló idő másik felében előkészíti a következő, önállóan tanulandó tananyagrészek feldolgozását (pl. fogalmakat tisztáz, rámutat összefüggésekre, példákkal kiegészíti a tananyagot stb.)
- a konzultáción felmerülő kérdésekre válaszol
- a tanulók teljesítményét értékeli
- előtérbe helyezi a kooperatív módszerek használatát, bátorítja az együttműködést a csoporton belül

FELHASZNÁLT IRODALOM

Dr. Abonyi-Tóth Andor, Dr. Turcsányi-Szabó Márta: A digitális írástudás fejlesztésének lehetőségei; Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. Digitális Pedagógiai Osztály, IKT Módszertani Iroda, 2015

Dr. Abonyi-Tóth Andor, Dr. Turcsányi-Szabó Márta: A mobiltechnológiával támogatott tanulás és tanítás módszerei; Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. Digitális Pedagógiai Osztály, IKT Módszertani Iroda, 2015

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának (2012): Gondoljuk újra az oktatást: beruházás a készségekbe a jobb társadalmi-gazdasági eredmények érdekében. Strasbourg, 2012. 11. 20. COM (2012) 669 final.

[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2012\)0669_/com_com\(2012\)0669_hu.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2012)0669_/com_com(2012)0669_hu.pdf)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:ef0016&from=HU>

Bogáth Ágnes: A vállalkozói attitűd szerepe a vállalkozásfejlesztésben - http://kgk.uni-obuda.hu/sites/default/files/07_Bogath_Agnes.pdf -

Pethőné Nagy Csilla (2005). Módszertani kézikönyv. Befogadásközpontú és kompetenciafejlesztő irodalomtanítás a gimnáziumok és szakközépiskolák, 9-12. Korona Kiadó, Budapest.

Wikipédia - https://hu.wikipedia.org/wiki/Blended_learning

MELLÉKLETEK

1. sz melléklet - A PEDAGÓGIAI FEJLESZTÉSI PROGRAM KONCEPCIÓJA

TANULÓI PROGRAM - egyéni tanulás							
KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE - kötelező modul							
modultéma: ELKÖTELEZETT- SÉG, ELTÖKÉLTÉSÉG - önismeret, pozitív énkép, stb.	modultéma: KREATÍVÍTÁS, ADAPTÁCIÓS KÉSZSÉG - kíváncsiság, képzelőerő stb.	modultéma: VEZETÉS - együttműködés	modultéma: A KOCKÁZAT, KÉTÉRTELMŰSÉG, A BIZONYTALANSÁG TOLERÁLÁSA, kitartás, bizonytalanság kezelése,	modultéma: RAGASZKODÁS A SIKERHEZ, LEHETŐSÉGHEZ - kommunikáció, lehetőségek	modultéma: KIVÁLÓSÁGRA TÖREKVÉS - fegyelem, szervezés,		
VÁLLALKOZÁSI ISMERETEK - kötelező modul							
modultéma: VÁLLALKOZÁS - értelmezés,	modultéma: "VÁLLALKOZÓVÁ VÁLÁS" - cél, egyéni	modultéma: "VÁLLALKOZÓVÁ VÁLÁS" - csapat,	modultéma: KOCKÁZATELEMZÉ S, ÜZLETI	modultéma: MARKETING	modultéma: VÁLLALKOZÁS MŰKÖDTETÉSE		
BEST PRACTICE - szabadon választható modul							
modultéma: JÓ GYAKORLAT, STORY - hazai és	modultéma: JÓ GYAKORLAT, STORY - hazai és	modultéma: JÓ GYAKORLAT, STORY - hazai és	modultéma: JÓ GYAKORLAT, STORY - hazai és	modultéma: JÓ GYAKORLAT, STORY - hazai és	modultéma: JÓ GYAKORLAT, STORY - hazai és		
PIACTÉR							
A TANULÁSI FOLYAMATBAN ELŐÁLLÍTOTT TERMÉKEK - horizontális tanulás elősegítése, bemutató, kiállítás, stb. (egyéni, csoportos, konzulensi támogatással elkészített termékek)							
KONZULENSI TÁMOGATÁS - csoportos foglalkozások, egyéni igények							
KONZULENSI TÁMOGATÁS - tréningjellegű foglalkozástervek (kötelező tanulói részvétel)							
modultéma: RÁHANGOLÁS - az egyéni és a csoportos működés, a távoktatási tananyag	modultéma: ÖNISMERET, VÁLLALKOZÁSI ALAPOK (My school, startup, stb.)	modultéma: "VÁLLALKOZÓVÁ VÁLÁS" - ÖTLETEK profilválasztás, SMART cél, célcsoport választása, stb.	modultéma: "VÁLLALKOZÓVÁ VÁLÁS" - együttműködés, csapat, cégnév választása, logó készítése stb.	modultéma: BIZONYTALANSÁG KEZELÉSE - kockázatelemzés, üzleti tervezés, saját profil, cégforma, stb.	modultéma: KOMMUNIKÁCIÓ - szervezetben belül, szervezetben kívül - piac, hírverés, reklám, stb.	modultéma: MŰKÖDTETÉS - sikerkritériumok, szervezeti felépítés, stb.	modultéma: REFLEKTÁLÁS - a program zárása, tanulói önreflexiók

2. sz mellélet – **A PROGRAMHOZ KAPCSOLÓDÓ MENTORI TEVÉKENYSÉGEK**

Az alábbi táblázatban összefoglaltuk, hogy milyen feladatok várnak mentorainkra a ProVocEnt csapatában.

TUDÁS	KÉPESSÉGEK	ATTITÚD	AUTONÓMIA ÉS FELELŐSSÉG
átfogóan ismeri a projektben kidolgozott „Vállalkozásindítás, vállalkozási ismeretek” m-learning tananyagot	összefüggésekben, rendszerben gondolkodik, a tananyagegységek, elemek tartalmát értelmezi, felismeri a tananyagelemekhez kapcsolódó tanulási problémákat a tananyag ismeretátadásra, gyakorlásra és ellenőrzésre szolgáló elemeit tudatosan alkalmazza	a megfelelő tananyagelemeket magabiztosan alkalmazza; proaktív módon igyekszik egy-egy tananyagrészt megértését kreatívan elősegíteni (pl. saját módszer alkalmazásával), tanulási kudarcok és a tanulási problémák kialakulását megelőzi lehetőség szerint	jó gyakorlatait mentortársaival megosztja, szükség esetén pedig tanácsot kér mentortársaitól felelős az m-learning tananyag sikeres alkalmazásáért
ismeri a célcsoport tanulási jellemzőit, és tájékozott a célcsoport életkori és nemzedéki sajátosságainak megfelelő tanulási szokásait illetően	képes a célcsoport tanulási jellemzői, valamint a mentorált tanulók egyéni tanulási szokásai alapján mentori tevékenységét a célcsoport szükségleteihez igazítani akár egyéni, akár csoportos konzultáció során	törekszik arra, hogy a tanulói problémák megoldásában személyre szabott/tanulói csoportra szabott mentori segítséget nyújtson, a korosztályhoz és a témához illeszkedő, megfelelő kommunikációval; problémamegoldó hozzáállás, empátia	önállóan és felelősségtudatosan végzi munkáját, folyamatos önellenőrzés mellett; az esetleges folyamatközi ellenőrzésekben együttműködik
ismeri a mentorálás / tutorálás alapvető módszertani fogásait	képes a tananyagot a célcsoport tanulási szükségleteinek megfelelően interpretálni, az egyes tananyagrészekhez magyarázatokkal szolgálni; a tanulás segítségét a célcsoport kommunikációs szintjén, gyakorlatiasan közvetíti	segítő magatartást tanúsít, törekszik arra, hogy a rábízott tanulók hatékonyan és eredményesen sajátítsák el a tananyagot; tanulók közötti vitákban magabiztosan kezeli a konfliktust; a feladatok gyakorlatias értelmezésére törekszik	alapvetően önállóan végzi a feladatot, de használja a konzultáció vagy tanácskérés lehetőségét szükség esetén

feltárja az autentikus információforrásokat, tudása bővítése és a jó gyakorlatok megosztása érdekében mentortársaival kapcsolatot tart fenn	képes mentori hálózatban működni és információt cserélni; jó gyakorlatait, bevált módszertani fogásait mentortársaival megosztja	együttműködik a társakkal, tapasztalatait önzetlenül megosztja vita esetén kész kompromisszumot kötni	önálló döntése alapján alkalmazza a mentortársaiktól kapott gyakorlatokat, dönt azok átalakításáról a csoportja szükségletei szerint
---	--	---	--

Szerkesztő: Bedő Imre

A módszertani útmutató a „Vállalkozás népszerűsítése a szakképzésben - ProVocEnt” (kód: SKHU/1601/4.1/062) című pályázat része, mely az Interreg V-A Szlovákia - Magyarország Együttműködési Program keretében az Európai Regionális Fejlesztési Alap támogatásával valósul meg. (A programról részletes információ a www.skhu.eu oldalon található)

A dokumentum tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Unió hivatalos álláspontját.

ISBN 978-615-81017-3-8

